

Název studie Priming aktivující sociální stereotypy a výkon v mentálním testu

Autor posudku Jitka Hřebečková

Autoři se v práci věnují fenoménu primingu – kauzálního mechanismu mezi podnětem a následným chováním podnětem ovlivněným. Z práce je patrné, že autoři jsou dobře obeznámeni se stavem výzkumu v dané oblasti. Úvod tvoří teoretický rámec, který zmiňuje množství výzkumů, jež se problematikou primingu zabývaly v nedávné minulosti, rozsah i aktualitu nastudovaných zdrojů hodnotím jako pozitivum, na druhou stranu je přehled v dost obecné rovině a někdy představuje spíše jen výčet oblastí psychologického výzkumu, kde se s primingem pracuje. Teoretické poznatky jsou v textu roztrženy, pro čtenáře může být místy obtížné se orientovat, v některých případech je detailní popis ne příliš relevantní vzhledem k záměrům studie, ocenila bych užší zaměření vzhledem ke zkoumané problematice, které by umožnilo hlubší náhled na souvislosti primingu a mentálního výkonu, přesto je fenomén primingu dostatečně a pochopitelně popsán.

Relevance výzkumu může být zpochybněna zejména nedostatečným odůvodněním potřeby výzkumu. Jako cíl výzkumu autoři označují „opakování uvedených nizozemských experimentů“, avšak neuvádí, které experimenty vlastně budou replikovat (vzhledem k tomu, že v dalším textu práce se dozvídáme informace pouze o jednom testu, je množné číslo poněkud zavádějící), navíc samotné opakování experimentu není dostatečným cílem ale spíše prostředkem. Tento vysloveně vyřčený „cíl“ navíc hned další úpravou relativizují, neboť autoři přesně neopakují experiment Dijksterhuse a van Knippenberga (aby tak například verifikovali jejich závěry), ale kombinují metody výzkumu evropské a americké tradice, aniž by tuto syntézu důsledně popsali a zdůraznili, proč a jak syntetizaci přístupů provedou.

Formulace hypotéz je nejslabším místem práce, o výzkumu, který replikují, se autoři zmiňují v jednom odstavci v úvodu. Nezodpovězenou otázkou zůstává, zda má být výzkum testováním hypotézy vycházející z výzkumu provedeného výše zmíněnými nizozemskými autory, nebo originálním přístupem k vědeckému poznání jinou formou - experimentem. Zcela chybí otevřené formulování hypotézy (má-li být zohledněna), což je výrazným nedostatkem práce.

V metodologické části je konceptualizován pojem priming, výzkumný soubor a samotná metoda experimentu, což je z hlediska vědecké metodologie naprosto nedostatečné. Chybí popis toho, jaká data chtějí autoři získat a jak s nimi budou pracovat. Namísto toho se detailně věnují popisu samotného procesu získávání dat, což činí kvalitně a dostatečně obsáhle. Metoda sběru dat experimentem je pečlivě popsána, je patrné, že autoři přistoupili k tomuto úkolu odpovědně, zde také oceňují diskuzi intervenujících proměnných a způsob vypořádání se s nimi. Faktorem, který může ovlivnit výsledky výzkumu, je volba „stimulujícího/nestimulujícího“ povolání prostřednictvím focus group, nicméně jeho vliv na priming lze otestovat změnou povolání pro priming.

To, že vyučující konají na studentech experiment bez jejich vědomí, vystavují je stresující situaci a navíc z autoritativní pozice je zcela mimo etický kodex jakéhokoliv vědce. Stejně tak zasahování do jejich testů bez ohledu na skutečné výsledky studentů.

Přestože výsledky ve výzkumné části označují autoři za nesignifikantní, v diskuzi s nimi pracují tak, jakoby signifikantní byly. Autoři pouze diskutují možnost kontrolního měření bez primingu, tvrdí, že byli omezeni reálnou situací, aniž by uvedli konkrétní důvody jejich omezení.

Silné stránky (za co chválit)

- množství nastudované literatury a obsáhlý teoretický rámec práce (byť s malou výhradou viz výše),
- pečlivý popis metod,
- autoři se v diskuzi skutečně zamýšlejí a hledají vysvětlení,
- autoři v závěru pokládají podnětné a opodstatněné otázky a podněty k dalším zkoumáním.

Slabé stránky (náměty na zlepšení)

- formulace hypotéz,
- chybí některé deskriptivní statistiky (např. SD),
- neuveden celkový počet osob vystavených primingu docent /profesor a celkový počet osob vystavených primingu uklízečka - údaj v tabulce může na první pohled zmást čtenáře,
- v diskuzi autoři pracují s výsledky jako by byly signifikantní (byť sami je označují za nesignifikantní).

Otázky pro autora studie

1. Co má společného váš výzkum s výzkumem Dijksterhuse a van Knippenberga?
 2. Vysvětlete, z jakého důvodu jste provedli změny ve výzkumu oproti původnímu výzkumu?
 3. Proč nemohla být realizována jedna část experimentu na populaci nevystavené efektům primingu?
 4. Ve výsledcích diskutujete možné rozdílné přístupy žen z oboru MCR a muže z IM, do výběrové „homogenní skupiny“ ale již začleňujete i další obory. Proč jste vyčlenili tzv. „poměrně homogenní“ skupinu studentů (mužů) oborů IM, AI, FM a SM, v čem přesně byla skupina homogenní, mimo to že se jedná o muže?
 5. Proč nebyly přiloženy i výsledky studentek vybraných oborů? Nemůže být chybovost v testech dána např. společně vypracovaným studijním materiálem, který obsahuje chybné informace?
 6. Jak vysvětluje ideomotorická teorie priming na stereotyp prosté, nepříliš vzdělané osoby resp. jaké rysy podle Vás tento priming aktivoval?
 7. Nemůže být dobrý výsledek u studentů a studentek MCR dán ještě jiným faktorem? (Co třeba skladba předmětů daných oborů, která by mohl mít na znalosti a tedy i výsledky vliv?)
 8. V závěru uvádíte, že: „můžeme uvažovat i o praktických aplikacích těchto poznatků v pedagogice“, jak by podle Vás měl vyučující provést priming, aby ovlivnil výkony žáků? Měl by snad každé zkoušení zahajovat obdobnou formou primingu jako Vy?
 9. Vzhledem k tomu, že konečné hodnocení „pololetního testu“ bylo pro všechny stejné, proč jste nezvolili delší test, (nesouhlasím, že pololetní test musí být nutně kratší), co by způsobil větší počet testových otázek?
 10. Jaké byly reakce studentů předmětu, když jste jim sdělili, že všichni dostanou z testu stejné skóre a že se jednalo o experiment?
-